

Všetko je to práce o tíme

Rozhovor s Milošem Koptákem

Městská knihovna města Piešťany v spolupráci s n. o. BONA FIDE připravila v novembri 2017 další ročník Festivalu české a slovenské tvorby pro děti. Součástí třetího ročníka byla aj výstava Štýri oriešky pro Prahu instalovaná v Slovenskom inštitúte od 6. do 26. novembra 2017. Svoje práce tu prezentoval aj významný slovenský ilustrátor, galerista, akademický maliar Miloš Kopták, ktorý poskytol rozhovor českému vysielaniu Rádía ZET do relácie Slovenská mozaika.

Vy ste prišli do Prahy v rámci Festivalu české a slovenské tvorby pro děti. Čo ste sem priniesli?

Je tam viacero kníh, sú tam knihy zo staršieho alebo vrcholného môjho obdobia, jednak je tam veľmi veľa kníh, ktoré vznikli v spolupráci so spisovateľom Jánom Uličianskym - naša prvá kniha Kocúr na kolieskových korčuliach, potom následne to bola kniha Malá princezná, ktorú považujem za jednu nielen z mojich najlepších ilustrovaných kníh, ale súčasne textovo jednu z najzaujímavejších detských kníh, aké som kedy čítal. No a potom je tam môj vlastný autorský projekt, a to je kniha Včelár, ktorej som nielen ilustrátorom, ale kde sa predstavujem aj ako autor - spisovateľ.

V súčasnej dobe sa ale venujete hlavne tvorbe pre dospelých. Môžete nám aj tú trošku predstaviť?

Keď človek starne, tak si uvedomuje nejaké princípy aj v rámci tej detskej ilustrácie, alebo ilustrácie ako takej. A ja som sa postupne prepracoval do štádia, kedy sa mi zdalo, že už ako keby tým, nechcem to nazvať, že aj jednoduchším detským textom prestávam rozumieť, lebo literatúra aj pre detského diváka sa nejako vyvíja a uvedomil som si, že je to moje myslenie, moja štylizácia, moje premýšľanie o tom, ako by som to mal transformovať a nejakým spôsobom podať tomu detskému čitateľovi a už nekomunikuje aj s mojou voľnou tvorbou, takže som sa začal viac prikláňať práve k beletrii pre dospelých. Beletria pre dospelých bola v minulosti veľmi bohato ilustrovaná, bolo to často vyvážené a malo to svoj význam. To značí, že človeku, ktorý číta literatúru by sa mali obrázky, obrázky v podobe ilustrácií dostávať i takouto cestou, pretože keď si uvedomíme, tak veľmi málo ľudí už do galérie vôbec chodí. Myslím, že sa to trochu zmenilo. A tá cesta práve cez tú literatúru a cez tie ilustrácie bola ako keby taká bujónová galéria, takže ja som začal skôr rozmýšľať potom o tejto ceste a to som si začal programovo napĺňať. Jednak to súvisí aj s množstvom práce, pretože ilustrácia a ilustrátor je nielen beh na dlhé trate, nepoznám ilustrátora po šesťdesiatke, ktorý by nenosil silné okuliare a nemal skrivenú chrbticu, takže je to dosť náročná práca. Čiže ja som si povedal v istom veku, že chcem robiť asi len také chuťovky a nechcem sa zaoberať ilustráciou len ako povolaním a tam nastal ten zlom, ktorý bol takým míľnikom v tej mojej tvorbe.

Vy veľmi často spolupracujete aj so zahraničnými tvorcami alebo s kolegami. Môžete nám priblížiť túto vašu oblasť takej tej medzinárodnej spolupráce?

Tá je dosť široká. Okrem toho, že som v minulosti pracoval ako ilustrátor pre viacero vydavateľstiev atď., tomu som sa, ako som už spomenul, príliš veľa nevenujem, skôr teraz je to o spolupráci dlhoročnej s mojím kolegom, teraz neviem, či to môžem povedať, ako to bude brať Európska únia, ale katalánskym autorom, pretože on je naozaj Katalánec. Spolu desať rokov, už je to vlastne jedenásty rok, pracujeme v rámci jedného projektu, ktorý sa volá „Miroir noir“.

Ja som vedela, že v minulosti ste mali galériu, je to stále tak?

Ja som sa podieľal na tvorbe viacerých galérií, som taký večný galerista na polovičný alebo štvrtinový úväzok. Jedna z tých galérií bola zameraná na contemporary art a druhá galéria bola zameraná na ilustráciu, súčasnú ilustráciu, súčasných autorov. Snažili sme sa cez Asociáciu ilustrátorov ASIL založiť galériu, ktorá by presadzovala, snažila sa zviditeľniť mladú vlnu nastupujúcich ilustrátorov, ktorí v tom momente neboli ešte takí známi a potrebovali nejako sa dostať do povedomia a možno nájsť nejakú prácu. Keď sme si ale uvedomili, že títo mladí začínajú valcovať tých starších, tak sme sa rozhodli, že opäť sa vrátíme k tým starším, ktorí naopak akoby stratili ten kontakt s internetom a mnohými tými vydavateľstvami, ktoré na nich pozabudli. A založili sme ďalšiu galériu, ktorá bola zameraná a je doteraz zameraná, funguje už tretí rok, na histórii slovenskej ilustrácie, ale nie len slovenskej, je to v podstate československej ilustrácie, pretože slovenská ilustrácia v podstate až do súčasnosti, môžeme povedať, že je československá ilustrácia, pretože mnoho kníh na Slovensku robili českí autori a v Čechách slovenskí autori. Teraz dokonca sa mi zdá, že veľmi krásne knihy, ktoré vychádzajú v Čechách, sú z dielne a z ateliérov slovenských autorov. Odborili sme si ešte jednu vec a tá súvisí s tým, že väčšina tých veľkých miest a metropol je magnetom, kde už diváci sú veľmi unudení, takže našou snahou je dostať tie výstavy, ktoré robíme u nás v galérii aj mimo Bratislavu.

Ako Vás počúvam, Vy ste taký renesančný človek, ktorý má viac sfér pôsobnosti. Ako sa navzájom ovplyvňujú?

Ťažko sa mi zaspáva, lebo keď niekedy cez deň riešim veľmi veľa vecí, je potrebné nachádzať nejaké priority. Samozrejme, že človek už nemá toľko síl, snaží sa odfiltrovať a dať si nejaké mantinely, že na čo ešte má, čo už asi možno by mohol ponechať aj iným a na čo si treba ten čas, ktorý ostáva, vyčleniť. Ja som totiž zažil takú mystickú vec pred rokom, kde som sa stretol s Petrou Hilbert, to bola jedna výnimočná slovenská ilustrátorka, ktorá tento rok, žiaľbohu, zomrela na rakovinu a s takým nadhľadom o tom rozprávala, že ten čas je pre ňu dôležitý, čomu sa bude venovať. Odmietala všetky nepodstatné veci a venovala sa podstatným veciam. A ja som si vlastne uvedomil, že aj keď sme zdraví, tak asi si treba povedať, že pohľad tej podstatnosti je niečo, čo by sme si mali asi uvedomiť. A filtrujem to asi tak, že pre mňa momentálne tá voľná tvorba je asi najdôležitejšia, pretože mám pocit, že to je to najúprimnejšie, čo zo mňa vychádza a tie ostatné veci - mám pocit, že to treba robiť kvôli tomu, že to nikto iný neurobí. A súčasne súvisí to aj s dobrými vzťahmi s ľuďmi, ktorých ja poznám a ktorých si vážim, s ktorými sme prešli kus cesty a s ktorými sme sa tak odfiltrovali, že viem, čo od nich môžem čakať, čiže bez dobrých kolegov by tie veci

nefungovali, pretože toto sú veci, ako vidí galéria, vydavateľská činnosť, Asociácia ilustrátorov – všetko je to práca o tíme a vy môžete mať nejaké vízie, ale niekto tam proste musí zhasnúť, upratať, zabezpečiť, aby na sedení, jednaniach bola zakúpená minerálka... A keď toto nemáte, tak vám nejaké súkolie nefunguje. Som veľmi vďačný, že som počas svojho života stretol v rámci tých mojich vízií veľmi veľa ľudí, ktorí sa podobne ako ja nechali strhnúť nejakými vyššími, možno aj bezplatnými víziami a pokračovali v tom so mnou a pomáhali mi a ja som pomáhal zasa im. Čiže bola to taká vzájomná interakcia a toto je to najzaujímavejšie.

Posledná otázka: aké je životné krédo výtvarníka Miloša Koptáka?

Ja idem po takých čiastkových veciach, mám energiu stále na to, aby som si dával dosť vysoké méty. Jedny sú pracovné, jedny sú v rámci seba egoistické, ale sa to nejako celé naplňuje a spája v jednom bode a musel by som založiť rezidenciu pre výtvarníkov, kde by tá synergia, to prepájanie sa a spájanie stretávanie sa zaujímavých ľudí fungovalo. Čiže je to skôr plán, ktorý máme, nechcem ho vyplašiť nejakým zbytočným tleskaním do éteru, ale verím, že aj tu budem mať šťastie, že sa nám to podarí a po osobnej stránke si tam určite nájdem nejaký vlastný priestor, ateliér, ktorý bude aspoň 100 m², kde si budem maľovať veľké obrazy.

Držíme palce a tešíme sa na Vaše diela, ktoré budú určite úžasné.

Praha 6. 11. 2017

Podujatie: Štyri oriešky pre Prahu - vernisáž

Projekt: S ilustráciami na cestách

Autor rozhovoru: Viera Kučerová

Účastník rozhovoru: Miloš Kopták

Prepis audio nahrávky rozhovoru: Drahomíra Moretová